

Els feixistes de l'art i de la literatura, tampoc no passaran!

El feixisme malaltia psíquica

Cada dia els feixistes ens indignen amb noves barbaritats que mai no hauríem imaginat que estiguessin dintre les possibilitats psíquiques dels distingits senyors que hem conegut amb anterioritat al 19 de juliol i que ara dirigeixen la lluita contra nosaltres. Tampoc no ens sembla possible que nosaltres mateixos — qualsevol que fos el grau d'irritació a què els feixistes ens posessin — poguéssim fer a trossos el cadàver d'un feixista i, posant-lo dins una caixa, llençar-lo sobre una ciutat dominada per ells, en reciprocitat a ço que ens fan a Madrid. Tenim el sentiment que hi ha «quelcom» en nosaltres que ho impediria, i que aquest «quelcom» manca als feixistes.

Molt interessant és la demostració del poder d'aquest «quelcom», que definirem més endavant, utilitzant una persona hipnotitzada. Es sabut per tothom que una persona hipnotitzada es presta fins i tot a actes que mai no podria portar a cap en estat de vigília, no gens menys, a una dona d'edat, que sota el comandament de l'experimentador havia escrit: «Estimo la meua néta», quan se li digué que escrivia: «No estimo la meua néta» li fou totalment impossible de fer-ho i es negà a repeticions del mateix ordre dient: «No puc!»

Aquest «quelcom» que viu dins de nosaltres porta molts noms. S'anomena «consciència», «sentit moral», «dignitat humana», etc.; nosaltres hem trobat més convenient d'anomenar-lo «sentiment de comunitat». Aquest terme enclou tots els sentiments que uneixen els éssers vius uns als altres, l'amor, l'afeció, l'amistat, la comunitat d'ideals i d'opinions polítiques, etc.

La malaltia més perillosa del nostre temps, el mal número 1, pitjor que tots els mals socials d'ordre físic en conjunt, és la múltiple limitació del sentiment de comunitat. Fins a un cert punt, tots som «gangsters»; el nostre s. d. c. (abreviació de «sentiment de comunitat») es limita a la nostra raça, nació, ciutat, família, partit, sindicat, indústria o a qualsevol altre «gang» o conjunt, petit o gran, al qual pertanyem. Som com les amibes, que en trobar un cos estrany es contrauen per estendre's en una altra direcció. No obstant hi haurà molt pocs entre nosaltres — i aquesta és la diferència entre nosaltres i els feixistes — que hagin perdut aquell primitiu sentiment de comunitat que adhuc tenen els animals envers els individus de la seva espècie: el s. d. c. amb tot el que és humà.

Com en tota altra malaltia, també en la falta de s. d. c. hi ha innombrables graus de gravetat, però aquesta manca del s. d. c. envers els individus de la mateixa espècie és ja prop de la bogeria, cosa que els francesos anomenen també «allunyat».

Els feixistes pateixen d'allunyat» psíquic dels altres. Si ens imaginem un termòmetre psíquic per al s. d. c., els malalts més greus seran aquells que tinguin temperatura baixa, que no arribi a tenir el nivell de calor en son s. d. c. per als altres que considerem com «normals». En tots els herois de la revolució trobem una calor psíquica extraordinària i en els feixistes una manca de calor tan gran que ni tan sols podem usar per a ells el mateix termòmetre que usem per als éssers socialment positius.

El gangsterisme feixista és completament igual al dels criminals americans. Tant aquí com allí, manca per complet el s. d. c. envers els altres; tant els uns com els altres estan mancats de co-sentiment. Entre nosaltres — per ara — la divisió en gangs s'assembla més al gansterisme dels infants dels ravalles que formen gangs de carrer i consideren els infants dels carrers veïns — encara que aquests carrers menin a la mateixa plaça comuna — com a enemics.

Sense el mal número 1, la manca de s. d. c., els mals números 2 i 3 no podrien existir.

El mal número 2 és l'aptitud de l'ànima humana a deslliurar-se de les traves que representen el pensament i opinió vers els quals no s'estén el s. d. c. Per als feixistes només importa l'opinió de llurs co-gangsters, i adhuc aquesta només dins dels límits de llur s. d. c. per als seus còmplices. Si el sentiment de significació dels feixistes depengués d'allò que pensa d'ells el món no feixista, no podrien bombardejar hospitals ni llançar bombes sobre dones i infants.

El mal número 3 és l'aptitud de l'ànima

humana a mentir-se i de considerar accions inferiors com si fossin superiors. La paraula alemanya «mülegen» (transmentir) expressa aquest procés millor que cap altra. Els feixistes han declarat que la manya, generalment considerada com contrària a la dignitat humana, és una arma dels éssers superiors enfront dels inferiors, per la qual cosa els fou psíquicament possible, ja en els primers dies de la lluita:

Franco, el «malalt públic n.º 1», segons l'autor d'aquest article

Menar els seus soldats contra la República fent-los creure que anaven a lluitar per a defensar-la;

fer creure a la guàrdia de la Telefònica de Barcelona que havien anat a ajudar-los en la defensa i revelar veritablement qui eren quan ja es trobaven barrejats entre els guardies;

forçar a disparar, pistola en mà, als soldats que no volien lluitar contra nosaltres; hissar bandera blanca i disparar a mansalva en apropar-nos confiats;

recórrer els carrers de la ciutat amb un cotxe de la Creu Roja i disparant; emprar dones i infants proletaris com a parapet.

Si recordem de la manera que els hitlerians incendiaren el Reichstag a fi d'acusar-ne els comunistes, i si considerem l'actuació dels feixistes italians i hongaresos, veurem entre els feixistes de tots els països la mateixa actitud: enfront dels no feixistes, envers els quals no senten cap s. d. c., la manya i l'engany són els seus mitjans de lluita predilecta.

Adhuc han arribat a veure en la manya una mena d'Heroisme Feixista, a considerar-la com una prova de la seva superioritat intel·lectual.

Per tal de trobar antecedents d'aquesta manera de veure l'heroisme hem de tornar a temps d'escàs s. d. c. com en l'antiguitat i l'edat mitjana. Odiseu, que portava com a títol honorífic el mot «El Manyós» i fou l'inventor del cavall de fusta que causà la derrota dels troians; i Hagen, en la llegenda dels Nibelungs, que assassinà a traïdoria Sigfrid, són herois de la mateixa fusta que els feixistes actuals.

Lluís Araquistain, en el seu interessant llibre «El Ocaso de un Régimen», publicat aproximadament un any abans de la proclamació de la República, acusa la família espanyola de la falta de progrés a Espanya, perquè limita la vista i l'interès de la joventut. La família burgesa espanyola ens sembla culpable també d'un crim encara més gran: de la limitació del s. d. c. de la joventut a la pròpia classe; d'haver donat, en un grau més intens que la burgesia d'altres països a sa pròpia joventut, el sentiment que el proletariat era només bo per a ésser explotat. Per això hi ha tants feixistes a Espanya i per això hi havia tan pocs fugitius de la influència estupiditzadora de la burgesia que es dediquessin a l'enlairament intel·lectual del proletariat.

Si no hi hagués hagut molts d'aquests «fugitius de la burgesia», com n'hi hagué tants a Rússia en les dècades precedents a la revolució del 1917, si haguessin ensenyat el proletariat, seria més difícil als feixistes d'enfrontar contra nosaltres els fills del poble ni sota l'amenaça de les pistoles, ni sota la de la metralladora.

Tindriem, també, menys gangsterisme entre nosaltres.

ANTONI BRUCK

CONSIGNES

Aquells rumors

Remor baixà de veus, rumors... El xiuxiueig, tan abundant d'ençà del començament de la guerra, prengué la setmana passada un to especial que acostava curiosament de la nostra realitat un tirat literari que va de Víctor Hugo a Ponson du Terrail, passant per Eugène Sue. En aquests rumors prenien cos Rocambolè, l'expeditiu facinerós vuitcentista, i Catalunya semblava en perill d'esdevenir fastigosament anacrònica i decadent en el seu gran trasbals. Esperem que la claror anunciada per altes autoritats ja haurà vençut, en aparèixer aquestes ratlles, l'amoïnosa tenebra suscitada per aquests rumors.

Parlant de rumors, no es poden deixar de banda, és clar, els que ha fet néixer la formidable defensa de Madrid. Hi ha hagut, com davant de tota lluita aferrissada, aque- lles fluctuacions de l'optimisme al pessimisme que és natural d'esperar. Però el que és curiós és que en molta gent la corba de les fluctuacions no correspon a la situació veritable al front de batalla, que sempre podem deduir, amb prou aproximació, del text dels comunicats oficials.

Hi ha esperits histèrics que boten de l'eufòria a la depressió i de la depressió a l'eufòria amb una elasticitat extraordinària. Recordeu, per exemple, aquell junker que s'escapà per venir al nostre camp. Després va saber-se que el qui havia fet aquell bell traspass de serveis era un brigada espanyol. Però, de moment, alguns van creure que es tractava d'un pilot alemany. De seguida hi hagué qui trobà natural que un nazi es tornés roig sobtadament, i l'endemà aquest fenomen ja havia fet cria i trobàvem qui us donava, tot engrescat, l'absurda notícia que setanta aparells rebels s'havien passat al camp lleial. Si gosàveu dir-ne, ja us miraven malament com si us necessin la creu gammada entorn del nas. Però al cap de vint-i-quatre hores l'histèric optimista havia caigut al fons del sac de la melangia. Hi havia hagut un bombardeig molt seriós de Madrid, i l'home s'esperava que la pèrdua de setanta avions hagués tingut tan poca influència en l'actuació de l'aviació facciosa.

Lector, ja sé que tu no t'encomanes aquesta mena d'optimisme absurd, que porta amb ell indefectiblement un no menys absurd pessimisme. Si t'he explicat el cas detalladament és per si et pot servir per a combatre la poca-solta on la trobis, sigui de producció nacional, sigui importada escoltant les ràdios faccioses. Pots dir a tothom que el que cal és veure tota la magnitud del perill sense defallir; que les boles, fins les que volen servir d'estimulant, sempre resulten, a la curta o a la llarga, un mal aliment; i que l'optimisme ha de basar-se sobretot en la pròpia voluntat d'actuació i sacrifici.

C. A. JORDANA

UN CONSERVADOR HONEST

G. K. Chesterton

Hom no sap mai per quines raons o per quins subtils i imponderables lligams, quatre escriptors-filòsofs anglesos, Kipling, Shaw, Chesterton i Wells, han constituït una mena de generació literària. El factor edat no és prou per a determinar-la. Tampoc no és pas que ells s'ho hagin proposat, ja que sovint s'han combatut, ni que llurs idees siguin ni poc ni molt semblants per-

perada i caòtica. Sembla una llei ineluctable i davant d'aquests al·liconadors exemples no és pas difícil predir amb força probabilitats d'èxit la fi d'imperialismes naixents o decadents, com el romà i el britànic.

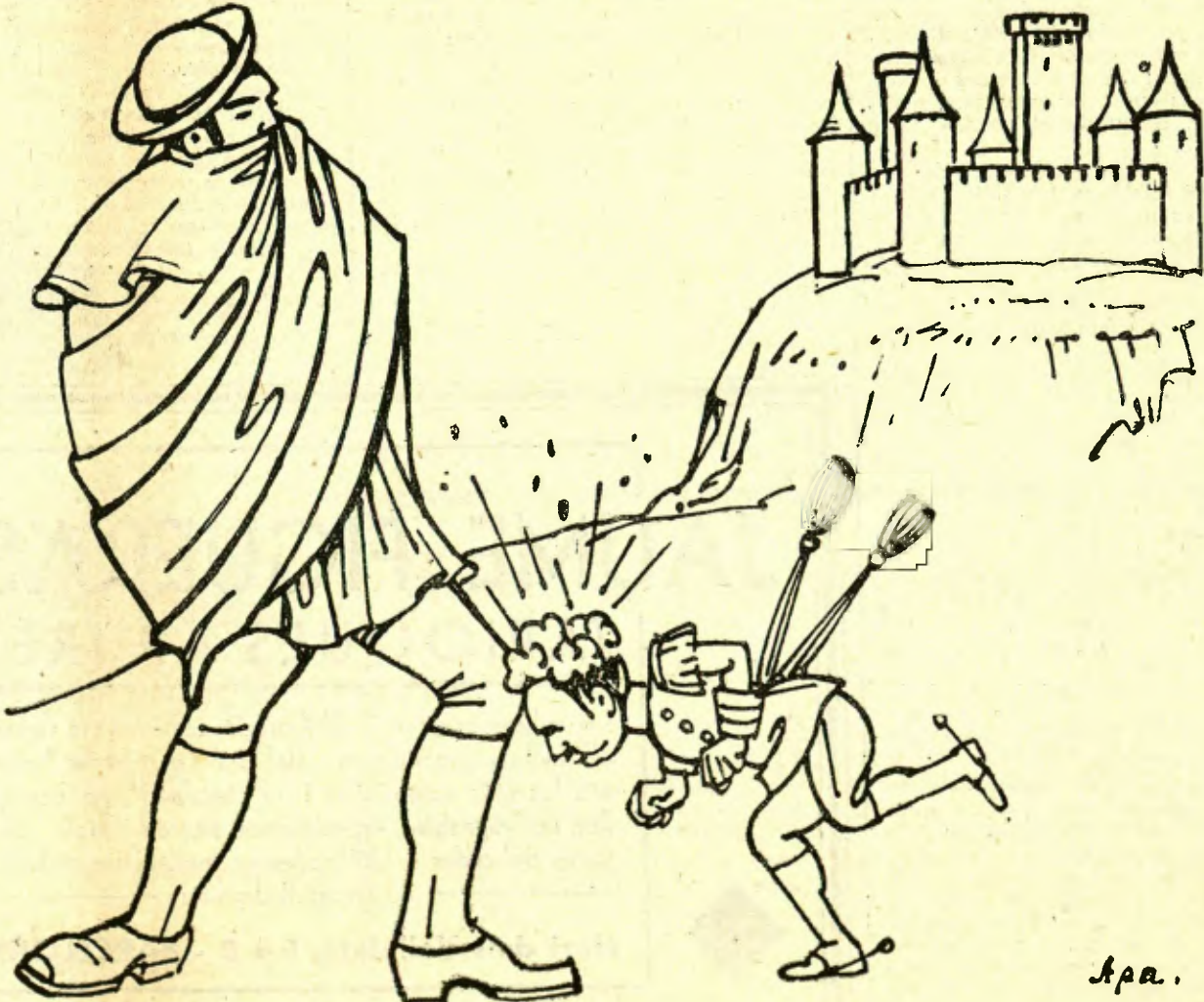
Algú s'esforça a veure en la posició de Chesterton d'aleshores unes ganes desmesurades d'enfilar-se. La prova que era sincer i honest és que les mateixes idees, en essència, que Chesterton defensava en 1900, les ha defensades en 1930 portades al terreny de la família, del carrer i de la vila, en contra d'allò que té de dissolvent el cosmopolitisme.

El pensament filosòfic de Chesterton es diferencia radicalment del dels altres escriptors del seu grup. Posats a cercar afinitats, encara en trobaríem entre Kipling, Shaw i Wells, però no entre ells i Chesterton. Kipling té un sentit heroic de la vida i dels homes, Shaw creu en el Super-Home, Wells té fe en l'home intel·ligent i en l'evolució que produirà la intel·ligència. Chesterton, en canvi, creu senzillament en l'home mitjà, l'home que cultiva girasols i tomàquets al jardí de casa seva i que va a la taverna de la cantonada a beure cervesa. No espera res d'aquest home; per a ell ja està bé. Nega l'evolució individual i ha escrit un llibre per tal de demostrar-ho: L'home perdurable. Segons ell, el pacífic, veï del West End londinenc, afeccionat al cricket i a les novelles de Wallace, hauria restat essencialment el mateix que el primitiu habitant de les cavernes.

Sembla doncs que Chesterton hauria d'esser més aviat escèptic quant a l'home. No; no ho és. Creu en les virtuts ancestrals de l'home. És essencialment i dinàmicament optimista com Shaw i Wells. Però allò que els diferencia és que mentre Shaw i Wells són optimistes en futur, ell ho és en present. La seva filosofia és molt i molt sana i amb ella és impossible l'enuig i el mortal avoriment. La poesia és pertot, ens diu, cal només saber i voler veure-la. La prada de blat verd i gemat és detonantment i insolentment poètica, però en el camp ple d'herbei escarransit podem trobar-hi encisos i avantatges que no té la prada de blat. Aquesta, constituirà un mer plaer visual i encara d'una relativa graciositat per a se-gons quins individus, mentre que l'altre pot esdevenir instrument de positiu plaer físic. Podeu fer-hi coses tant agradables com la de posar-vos-hi horitzontalment o coses més agradables encara com fer-hi tombarelles sense l'inquietant neguit d'haver de veure cap pàgès expeditiu com us etziba algun cop de roc. Un gat magre, nafrat i famolenc, o una bústia — per citar un dels seus mateixos exemples — contenen innegables qualitats de tendresa i de poesia. Passa només que ens hem viciat. Sota pretext de refinament nosaltres mateixos, amb el nom estúpid de societat, ens hem malmès el gust per a les coses senzilles. Per això Chesterton creu que lluny de continuar pel camí de la moderna civilització, seria molt més profitosa una regressió cap a l'edat mitjana, un retorn cap a la simplicitat.

En aquest aspecte, Chesterton ha actuat com a redescobridor, com a revaloritzador. Sota la nostra mirada esbalada ens ha mostrat un món brillant, mirífic i engrescador. Un món de somni. Després ens ha fet adonar que aquest món és justament el nostre món de cada dia. És com si ens hagués descrit un arbre exòtic, gairebé fabulós, que en lloc de fulles tingüés brins afuats i per fruits uns voluminosos grops llenyosos, els

(Passa a la pàgina 7)

A. A.

“Madrid, castillo famoso” i el “Chispero”, o sia la desvalorització del Franco

L L E G I U :

A la pàg. 2: «L'ensenyament teatral soviètic».

A la pàg. 3: «Les complexitats d'Espanya», i «El discurs de Stalin i la mort de Zaharoff».

A la pàg. 4: «Una comèdia de Joan Oliver».

EL CINEMA I EL TEATRE

De la revolució a l'art i de l'art a la revolució

La revolució d'octubre té dinou anys; la meua activitat artística, deu. Les meves tradicions familiars, la meua educació i la meua instrucció en destinaven a una carrera molt diferent.

Em preparava per a ésser enginyer. Però l'afició subconscient que sentia per l'art va fer que, en el meu ofici d'enginyer, em decantés, no pel costat mecànic i tecnològic d'aquesta ciència, sinó més aviat pel costat

L'aspiració a un contacte encara més estret amb la revolució determina la meua tendència vers una penetració sempre més profunda de les bases dialèctiques essencials del materialisme combatut en els dominis de l'art.

Els meus treballs cinematogràfics ulteriors, al mateix temps que responen a les exigències socials immediates, constitueixen una temptativa per simplificar els misteris pràc-

Una escena de masses.

que s'apropava més a l'art: l'arquitectura. No obstant, va caldre que es desencadenés l'huracà revolucionari perquè m'alliberés de la inèrcia del camí escollit una vegada per totes i em permetés de seguir la meua inclinació natural, que per ella sola no gosava sorgir a la llum.

I això és precisament el primer que dec a la revolució.

Era necessari aquest daltabaix de tots els principis, aquesta ensulsiada de totes les concepcions que es produí en tot un país i dos anys de treball en el cos d'enginyers sobre el front roig occidental i nòrdic, perquè el tímid trenqués les cadenes del pla que li havia estat traçat per la solitud paterna i des de la seva primera infància, i, un cop abandonats els seus estudis gairebé llestos i un esdevenidor assegurat, es llança ell mateix en l'inconegut que representaven per a ell les perspectives de l'art.

Del front, no vaig a Petrograd on m'esperava una obra inacabada, sinó a Moscou, on me n'emprenç una de nova.

I per bé que s'agiten i es remouen ja, en tota la vida, les primeres grans alenades de l'art revolucionari que s'acosta, i com que havia anat a parar a l'art en general, resto seduit per l'art en general.

Al principi, els lligams amb la revolució eren purament exteriors. Per contra, ara, m'esforço amb avidesa, armat dels mètodes científics, a penetrar sempre més profundament fins a les fonts vives de la creació i de l'art, on, instintivament, preveig la mateixa esfera de coneixements exactes que la meua curta experiència d'enginyer m'ha fet apreciar.

Pavlov, Freud, una temporada passada a can Meyerhold; un treball caòtic però febril, destinat a omplir les llacunes dels meus coneixements artístics, massa lectures i els meus primers passos en qualitat de decorador i de director del teatre Proletcult, heus ací les etapes del combat singular que es lliura contra els molins de vent del misticisme, erigits per la mà servil dels sicofantes al dintell de l'art i dels seus mètodes de creació, per aquells que volen, amb una intel·ligència lúcida, conquerir els secrets de la seva producció.

La batalla era menys quixotesca del que en un principi semblava. Les ales dels molins de vent es trenquen, i un hom descobreix de mica en mica la dialèctica única que és a la base de tot fenomen i de tot procés.

En aquell moment, pel que fa a la meua formació interior, ja feia temps que era materialista.

I fou en aquesta etapa del meu desenrotllament que s'operà la verificació inesperada dels resultats del meu treball analític, per tot el que passava en la realitat.

Aquest impuls exterior és suficient perquè el materialisme dialèctic reemplaci l'estètica sobre la meua taula de treball.

1922. Any de combats. La meua experiència personal del treball creador experimental en la branca particular de l'activitat humana es confon amb l'experiència filosòfica de les bases socials de tota manifestació humana i social, gràcies a l'ensenyament dels fundadors del marxisme.

Però la cosa no acabà aquí. I la revolució, per mitjà de les ensenyances dels seus mestres genials, penetra ja, d'una manera molt diferent, el meu treball.

Els meus lligams amb la revolució es transformen en lligams de sang.

Això significa, en el meu treball de creació, el passatge de l'excentricitat teatral de l'assenyat (transformació en representació de cicle de la comèdia d'Ostrovski *Per cada home de seny hi ha ximples de sobres*) que era racionalista fins al capdamunt, però gairebé abstracte, per les peces teatrals d'agitació i propaganda: *Escolta, Moscou i Les caretes de gas* a les epopeies revolucionàries del llenç: *Vaga* i el *Cuirassat Potemkin*.

LES ESTRENES "SALUT, ESPANYA!"

Peça d'A. Afinoguénov

Amb un èxit poques vegades conegut a Moscou, s'ha estrenat al Teatre Mali l'obra *Salut, Espanya!*, del jove escriptor soviètic A. Afinoguénov.

La peça, literàriament i teatralment bona, ha estat muntada amb gran propietat. L'ambient de l'Espanya en armes dels presents moments s'ha trobat fidelment reproduït a l'escenari del Teatre Mali.

La lluita que es desenrolla a les terres hispàniques emplena tota l'obra d'Afinoguénov. Les escenes, dictades per la més viva realitat, donen a *Salut, Espanya!* una força impressionant que manté una atenció constant.

Una de les figures centrals és Dolores Ibarruri, magníficament interpretada per l'actriu Deforge. Dolores Ibarruri, valenta com cap altra dona, intel·ligent, culta, maternal, aquella Dolores que tots els militants, que tot el poble estimen profundament, «La Pasionaria» que té sempre als llavis la paraula justa, l'agitadora que aixeca les masses i les condueix a la lluita delirant d'entusiasme, recorre, millor, ocupa totes les escenes de l'obra.

Les dones del poble, les camperoles braves defensoras de la República, ofereixen entusiasmes llurs fills per a la lluita i elles mateixes donen fins a l'última gota de sang per a no deixar passar el feixisme.

La U. R. S. S., Moscou, són la flama lluminosa que guia els lluitadors. «Es un sol poble el que ens ajuda — exclama una noia comandant d'un batalló —; aquest país, però, té cent-setanta milions d'habitants.» Per això les milícies aclamen vehemèntment el redactor de la Pravda a Espanya tan bon punt el descobreixen; les dones li encarreguen entre llàgrimes que expressi llur gratitud als germans de la llunyana Rússia.

A. Afinoguénov. (Caricatura de Kukriniks.)

En l'escena final, Dolores llegeix al grup de lluitadors que vetllen el cos de la xicota comandant d'un batalló, que ha estat torturada i morta pels feixistes, un telegrama de Stalin al secretari del Partit Comunista Espanyol.

Causà una emoció indescriptible, per la seva força, el moment en què un jove anarquista, que repetidament s'havia indisciplinat, fingeix lluitar-se a l'enemic, i quan es troba al costat del general feixista encén la dinamita que portava al cinyell al crit de: «Visca la disciplina!»; la caserna enemiga vola enmig d'una gran explosió.

L'èxit i la brillantor de la representació es deuen en gran part a l'actuació entusiasta dels actors, que han posat les màximes fe i amor en la interpretació de l'obra. Tant l'autor en escriure *Salut, Espanya!*, com els actors en posar-la en escena, han realitzat un veritable treball stajanovista.

IRENE DE FALCON

Moscú, novembre de 1936.

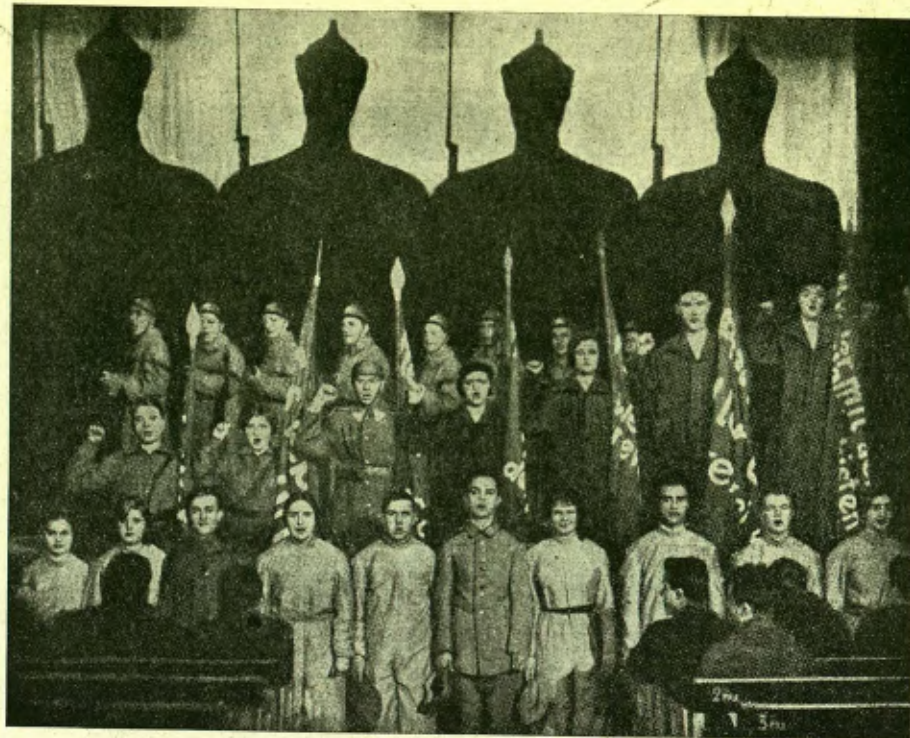
L'ensenyament teatral soviètic

L'escola teatral soviètica té per finalitat formar un personal capaç de respondre a les exigències extremadament difícils que l'Estat socialista presenta a l'art dramàtic.

Aquesta escola, però, té encara altres finalitats. A la U. R. S. S. tota pràctica es fonamenta sobre la teoria, sobre la ciència marxista-leninista. En matèria de teatre, el vell règim capitalista no havia fet cap recerca científica. D'altra banda, les diverses teories que ens han arribat, i que encara són exposades pels vells especialistes, cal

vells especialistes, la gent jove, sortida de l'escola, pot ésser cridada en qualitat d'aspirants a seguir els estudis de manera independent. Així, s'ha vist com un any cinc estudiants i un altre sis continuaven a l'escola un any més en qualitat d'auxiliars. Tots, abans d'entrar a l'escola, eren obrers manuals, i cinc d'ells eren membres del Partit Comunista.

Els mètodes d'ensenyament han experimentat en el transcurs de la seva existència sensibles modificacions. La part teòrica ha

Un aspecte del teatre de la joventut obrera, el Tram, que tan bons resultats de propaganda ha donat per a l'edificació socialista russiana

que siguin estudiades amb molta circumspècció, ja que sovint, sota l'aspecte de la ciència i adhuc de la negació verbal dels antics principis idealistes, no hi ha res més que un pur biològisme que redueix l'activitat de l'actor a reflexos o bé la contrapartida mecanista del materialisme dialèctic que ha d'ésser la sola base d'una teoria veritablement científica.

Així, el primer problema és la construcció dels nostres programes d'ensenyament damunt d'una autèntica base científica marxista-leninista. És aquesta la condició necessària perquè l'art del teatre serveixi verament d'edificació socialista.

Altrament, en tots els estadis hem vist la revolució d'octubre donar lliure camp a totes les nacionalitats oprimides pel tsarisme. El progrés de les exigències culturals planteja, doncs, el problema dels teatres nacionals. La bona organització de les seccions nacionals, on les quals estudien alumnes de més de setze nacionalitats de la nostra República, constitueix, per tant, una tasca essencial del nostre ensenyament.

Per tal de respondre a totes aquestes necessitats, el pla d'aquesta ensenyança té en compte tres factors: a) composició del personal d'ensenyament i dels alumnes; b) treball teòric i científic a l'interior de l'escola; c) pràctiques.

En quant als alumnes, l'Institut d'Art Teatral ha constatat en tres anys els canvis següents: obrers, pàgodes i llurs infants, 70 per 100 en lloc de 34 per 100 (l'entrada de la tardor del 1930 donà el 45 per 100 d'obres procedents de la fàbrica); comunistes i membres de les Joventuts, 35 per 100 en lloc de 12 per 100. Per atreure la joventut obrera i camperola fem en les pròpies places, en els clubs obrers, l'examen i la selecció entre els més capaços i els expliquem com s'han de preparar per a assolir amb èxit les proves d'entrada. Totes les joventuts obreres i pàgodes gaudeixen durant llurs estudis de beques de l'Estat.

Aquesta obrerització té per a nosaltres una enorme importància: a més de reclutar especialistes entre les masses productores i de descobrir una font inesgotable de talents, obtenim una forta influència dels alumnes damunt del personal destinat a l'ensenyança. Aquest personal és conduït, pel joventut entusiasta dels alumnes, cap a la reconstrucció i la racionalització dels programes.

Fora d'aquest perfeccionament científic dels

estat reemplaçada per una ensenyança pràctica, que esdevé l'eix de tots els programes. Aquests treballs comencen per tocar els problemes més simples i van progressivament a completar els estudis; pren del 30 fins el 50 per 100 de l'esmerç del temps dels alumnes.

Tota la part teòrica és combinada de manera que ajudi l'execució de les missions de les quals serà encarregat l'estudiant en els seus estudis de pura pràctica.

Un segon canvi en els mètodes és l'activització de l'estudi de la teoria: en lloc de lliçons durant les quals l'auditori rep passivament explicacions del mestre, la preparació activa dels alumnes de diversos materials escolars en seminaris en els quals el professor no té sinó un paper de dirigent i de conseller.

La part pràctica comprèn les següents formes:

Després del primer any, tots els estudiants són enviats dos mesos a regions agrícoles. Allà, els alumnes-directors organitzen la iniciativa artística de la joventut: jocs, cançons, danses; prenen part en el funcionament de les sales de lectura dels clubs, etc. Els alumnes-actors formen reduïdes «brigades» de vuit a deu membres, amb un programa, ja preparat, de petites peces que permetin una interpretació i una execució fàcils. Després del segon any, els estudiants-directors són enviats als teatres professionals com a directors adjunts; els estudiants-actors continuen a les brigades, però amb materials dramàtics ja més complicats.

En fi, els directors del tercer any són encarregats de missions independents als clubs (teatre de self-activitat de masses) i als teatres (art professional); els actors formen en conjunt tallers en els quals es donen representacions, ja preparades a l'escola, damunt els escenaris dels clubs i dels sindicats.

Aquesta organització pràctica ha donat excel·lents resultats: progrés dels estudiants, notables a la seva tornada; coneixença més profunda de l'espectador, dels quals s'ha escoltat la veu en cada espectacle.

D'aquest lligam viu amb la massa obrera i camperola deriva la raó d'ésser de la nostra escola i l'èxit de la realització de la seva tasca principal: lluitar al costat dels treballadors per la revolució mundial i pel comunisme.

A. GORIN

JAUME FIGUERAS TAPIOQUES I PURÉS

Les millors qualitats - Elaboració acuradíssima segons els millors procediments del dia. Les nostres farines són les més autèntiques i no contenen cap barreja. Són recomanables, especialment, per als infants i persones delicades - Utilitzades en moltíssimes malalties de l'aparell digestiu

Hort dels Velluters, 6 i 8 - BARCELONA

Sota les noves directrius del Control Obrer (U. G. T.), la Banca es prepara a complir amb la seva missió d'estímul a les forces econòmiques del país

A Barcelona i a la resta de Catalunya, la

BANCA ARNÚS

us ofereix els seus serveis per a totes les vostres operacions bancàries

LA MUSICA

La música soviètica «vista» per un gran crític francès

Un dels més prestigiosos crítics francesos, Emile Vuillermoz, ha passat, en ocasió del recent Festival teatral, unes quantes setmanes a la Unió Soviètica, dedicat a estudiar les noves formes teatrals i musicals d'aquest país. Particularment, la vida teatral li ha fet, segons manifestacions seves publicades a la premsa francesa, una impressió formidable; sobretot l'art de considerar les escenificacions com un veritable prodigi d'inspiració artística i esperit renovador.

Evidentment la música soviètica no ha arribat encara a un igual grau de perfeccionament i sobretot d'emancipació de les velles convencions estètiques. Aquest fet no causarà cap sorpresa als nostres lectors que han volgut seguir a través d'aquestes pàgines les nostres orientacions sobre la renovació de l'estil musical. La música, per la seva qualitat estètica mateixa, ofereix entre totes les arts el mecanisme més complicat d'evolució revolucionària. Vuillermoz, al final de les seves declaracions sobre la música soviètica, que reproduïm a continuació, hi fa una al·lusió, que correspon exactament a la nostra visió sobre la música soviètica.

En el que es refereix a la música — ha declarat — la meua sorpresa ha estat barrejada d'una petita decepció. Els mitjans tèc-

nics són fora de discussió i jo hauria pogut ésser fàcilment decepcionat, perquè acabava de sentir els concerts de Salzburg i de Toscanini. Però esperava un art essencialment nou i molt diferent del d'Occident i no l'he trobat sempre.

Certament, compositors com Mossolov, en la seva *Foneria d'acer*, han sabut produir obres que cap altre país no hauria pogut veure néixer; però en l'òpera *Damunt del Don pacífic*, m'ha dolgut de trobar, inspirada en un llibret nou i interessant, una música que evocava desagradablement Leoncavallo i Mascagni. Estimo, igualment, que els fastos d'Eugeni Onegin només contenen fermentos dolents per a la joventut d'avui i tinc la tendència de trobar la música de *La fontana de Batxissarat* massa elegant, massa refinada, massa encantadora.

Però he de confessar que la meua decepció és un xic ingènua. El món tan particular del compositor es forma des de primera hora, i les obres que he sentit són fetes per músics molt abans de la Revolució.

Les harmonies que espero, tinc la certitud que els compositors de la generació d'Octubre ens les donaran molt aviat.

EMILE VUILLERMOZ

NOVETATS DISCOFONIQUES

FRANKIE TRUMBAUER TORNA ALS ESTUDIS GRAMOFONICS

Els aficionats a la «Swing Music», molt nombrosos a Catalunya, trobaran en els darrers catàlegs de les companyies britàniques una rica col·lecció de novetats interessants. Després d'haver estat absent durant més d'un any dels estudis gramofònics, el famós *alto* Frankie Trumbauer ha tornat a impressionar una sèrie d'excel·lents discos. El primer d'aquesta nova col·lecció que ha sortit el mes de juny es titula *Announcer's Blues*, això és, *Blues del locutor*; es basa en les tres notes musicals que serveixen a la més

gran-estació de ràdio nordamericana de senyal sonora per a les seves emissions. No falten tampoc als catàlegs els noms de sempre, com Duke Ellington, Benny Carter, Phil Green, Wingy Mannone, Luis Russel, Taft Jordan i altres.

UNA SOCIETAT BACH ÀNGLESA

A Anglaterra s'ha constituït una societat per a la impressió en discos de les obres de Bach per a orgue. La seva realització ha estat confiada a un dels més grans organistes i coneixedors de l'estil bachià del moment actual: Albert Schweitzer.

Catalunya ha salvat...

(Ve de la pàgina 8)

retauls que no canviaria per cap Fra Angèlic. Estaven barrejats entre fustes per a cremar. Vaig avisar les autoritats, perquè allò fos salvat. Vingué un individu i, en comptes d'ajudar-me a cercar els trossos que mancaven, avisà el Comitè dient que hi ha-

ver-lo salvat, fent una obra de civilitat. Crearem a Aragó un Museu d'art aragonès. Ja tinc gairebé el lloc triat. Crec que ho aconseguirem. Però si la desconfiança creix, els ho haurem de retornar tal com està. I deixar que es perdi tot aquest tresor. Ells s'ho hauran guanyat. Però malgrat tot, és de creure que sabran comprendre el

G. K. Chesterton

(Ve de la pàgina 1.ª)

quals tancarien una colla de petites càpsules, que, al seu torn, tancarien una darrera i graciola polpa carnosa i ens hagüés dit finalment que aquest arbre és el pi. Hom ha objectat al pi la seva ombra esquifida. I bé: fa pinyons una alzineta?

Encara, sobre el gust del natural i d'allò que no és rebuscat, virtuts tan cares a Chesterton, podem parlar de l'afectació i del rebuscament que ha envaït molt ordres de la vida. Els poetes novells i els qui no són prou poetes i els qui s'entossudeixen a ésser poetes novells tota llur vida, tenen una certa animadversió, un cert horror, envers els mots senzills i d'un ús freqüent com taula o cadira. Si els atzars d'un poema els menen a haver-ne de parlar, esbiaixen el mot o el disfressen i diuen cadiral o setial o l'enxiqueixen i diuen tauleta. I tanmateix volem res més poètic que aquest enginy de quatre potes i un respallier o aquest altre de quatre potes i una fusta plana a sobre? Comodament asseguts en vulgars cadires i de colzes sobre vulgars i balladores taules hom ha fet les més grans obres de la humanitat. Si en lloc de cadira o taula s'anomenaven corser o boscatge, el poeta, posposant el contingut a la forma, els atorgaria lloc d'honor i els faria rimar amb cavaller o formatge. Una profitosa lliçó per a aquest poeta seria la de fer-li escriure els seus poemes ajaçat a terra. Una profitosa lliçó per als qui malparlen del món que petgen, seria la de fer-los romandre en una mena de llims de vida estàtica, híbrida i fada, sense pena ni glòria.

Chesterton diu que el pecat de l'època ha estat l'orgull. L'home ha volgut fer l'home, go que és justament el contrari d'ésser-ho, i l'ha ben espiçada. Hi ha només una manera d'ésser home i és la d'actuar d'acord amb els principis més purs i genuïns de la pròpia consciència. Però sembla que fins i tot la consciència ha estat una mica falsejada, ha esdevingut un xic mesella. Per això Chesterton creu que caldria retornar a temps en què dir-se bo i noble no feia riure ningú.

Parlant dels pessimistes i dels descontents, Chesterton ens ha fet veure la ni-gradesa del crític davant de l'obra criticada. Diu: «Hi ha pessimistes que critiquen l'univers. Ells tenen el sentiment agradable de considerar que el sol i la lluna haurien quedat millor si els haguessin fet ells, però tenen també el sentiment entristidor de sentir-se completament incapaces de fer el sol i la lluna. Un home que mira un hipopòtam pot ésser temptat a voltes de considerar aquest animal com a un error enorme, però ha de reconèixer alhora, que una felicitat inferioritat l'impedeix personalment de cometre aquesta mena d'error.»

Podrem discutir i no estar d'acord amb les idees i conceptes de Chesterton, però el que no podem fer serà negar-li l'honestetat i entusiasme amb què les ha defensades. Podrem titllar Chesterton de conservador i fins i tot de reaccionari; però un conservador honest i sincer és una cosa tan rara que no podem estar-nos d'admirar-lo.

J. MORERA I FALCÓ

LA CIENCIA

Un mineral preciós: el cinabri

Un dels minerals més interessants i útils que ens proporciona la Naturalesa, és el cinabri.

Antigament fou emprat com a pintura, degut a confondre-se'l amb el mini, nom amb el qual se'l denominava freqüentment. Els alarbs estudiaren a fons el cinabri, i més d'una vegada varen obtenir-lo sintèticament per via seca, partint del sofre i del mercuri. Fuchs va donar-nos a conèixer que el cinabri roig no solament presentava analogia, sinó que estava igualment constituït que el grisenc. Els xinesos són els qui, fins ara, l'han obtingut més perfecte, sintèticament; però el secret de la seva fabricació és guardat zelosament com el de tots els seus descobriments.

L'antic kinnabari dels grecs està constituït principalment per sulfur de mercuri, amb un percentatge de 85 per 100 de mercuri i 15 per 100 de sofre, aproximadament.

Es presenta en grans masses d'estructura granosa o compacta, constituïdes per petits cristalls del sistema hexagonal romboedric, o bé per bonics cristalls del mateix sistema, i la principal representació de la qual es troba en el romboedre, cos constituït per sis cares de forma cònica i que sol macular-se sortint pel centre de la cara d'un dels cossos l'aresta de l'altre.

Mineral relativament tou, posseeix una fractura irregular o bé estel·losa, apareixent d'un color que va del roig viu al gris de plom, amb petits punts brillants, i que paulatinament va tornant-se obscur, sota l'acció de la llum solar.

En cares escollides i de no gaire espessor, pot observar-se una transparència birefringent biàxia, que podria ésser d'aplicació en l'Òptica, si tingués la suficient duresa.

Si hom té en compte l'aspecte exterior i els altres minerals que l'acompanyen, podem dividir-lo en cinc varietats ben definides: la fullosa o laminar, la granosa, la compacta, la terrosa i la idrialina.

La varietat de cinabri laminar, com el seu nom indica, està format per fulls de gruixos variables, formant masses que en trencar-se donen formes prismàtiques de diferents tamanyes.

La classe granosa, apareix també en masses compactes, de fort color roig i destacada brillantor. La forma terrosa, és generalment de color roig fosc i fàcilment trencable. La varietat compacta, pren la coloració gris. La idrialina, està formada per una mescla de cinabri i matèries hidrocarburs, apareixent en forma de crostes de color roig o bé gris, que contenen 82 per 100 de mercuri.

Si el cinabri s'escalfa en un tub tancat,

Quina serà la sort del Museu del Prado?

(Ve de la pàgina 6)

El Museu potser serà l'únic bon record que Ferran ens hagi deixat. Segurament ell no influiria decisivament en l'enriquiment del Museu. Malgrat tot, anem a donar alguns dels ingressos interessants que tingueren efecte.

El 19 de febrer de 1827 sortí del palau reial cap al Museu un lot de quadres compostos de dues *Venus* i la *Danae*, del Tizià; les *Tres Gràcies*, els *Banyes de Diana* i *Calixte*, el *Judici de Paris*, *Andròmeda* i *Perseu*, *Plutó* i *Proserpina*, i finalment *Pomona amb dues verges*, de Rubens.

El 26 de maig s'exigiren a l'Acadèmia: *L'escala de Jacob*, de Ribera; el *Salvador*, de Joan de Joanes; *La visió d'Ezequiel*, de Collantes; *El naixement de Jesús* i el *Sant Joan de Pantoja*; dos quadres del Palau del Buen Retiro; una *Acció militar a la vora del mar*, de Castello (atribuït a Carducho), i un que s'havia pres pel *Jurament de Felip IV* per Maino. Encara es tragueren més quadres de l'Acadèmia, entre ells algun Rubens, Van Dyck i còpies del Tizià.

Es amb aquests materials i els dels convents que havien passat a l'Estat, que es començà la col·lecció. Entre altres hi va ingressar l'any 1873 *La Crucifixió*, de Van der Weyden.

Després de mort Ferran VII i sota la Regència de Maria Cristina, la col·lecció augmentà considerablement (més de mil quadres des de 1828) i exigí la confecció d'un nou catàleg.

En quant a pintura, el Museu del Prado és un dels més interessants d'Europa. Ultra la magnífica col·lecció de Goyas i de Grecos, com també d'altres pintors espanyols, compta amb 579 quadres d'escola italiana, 703

d'escoles flamenques, i posseeix interessants col·leccions de pintura portuguesa, alemanya i francesa. El total de quadres exposats al Prado, és de dos mil quatre-cents setze.

Tota aquesta meravella, que representa

Bronzino: El violinista

una fortuna, està ara sota la metralla de les hosts més reaccionàries de la Península, dirigides pel feixisme internacional. Veuem què és el que en faran els defensors de la «cultura occidental», que l'any 34 col·locaven metralladores a la catedral d'Oviedo, mentre els minaires, per salvar una obra d'art, es deixaven matar abans que desfer-la amb dinamita.

VICENÇ BARO

Un altre dels valuosos retauls salvats a Granyén

via un tipus que volia robar-los un tresor. Un tresor que feia tres mesos que estava allí per a llenya i del qual ja n'havien cremat bona part.

— I després, encara, els incomprensius de Catalunya. A part del P. S. U. i d'altres companys que comprenen aquestes coses i d'una mica d'escalf de la Generalitat, quantes amargors! Quantes indignitats! De Lleida a Igualada, portant un carregament de retauls, ens van perseguir a trets. Sabien el què portàvem i s'ho volien quedar.

— Tenim la intenció de retornar solemnement restaurats i conservats, els retauls ara, gonesos. Això pertany a un poble i té dret a tenir-ho. Catalunya tindrà l'orgull d'ha-

nostre esforç i, a l'ensems, l'honradesa de les nostres intencions. I que no permetran que uns tresors que poden constituir el seu orgull el dia de demà, desapareguin llàstimosament en mig de les passions que, justificadament, desvetlla la lluita antifeixista.

El nostre treball i els nostres desvetllaments es veuran amb escreix recompensats aquell benaurat dia que puguem fer ofrena al poble d'Aragó, juntament amb la seva llibertat, dels grans trossos artístics, fetes les obres precioses de restauració i conservació, com una prova ben palesa de solidaritat i germanor.

ROE

ELS MILLORS

MAPES D'ESPANYA

ELS TROBAREU A LA

LLIBRERIA CATALONIA

3, RONDA DE SANTPERE, 3

Telèfon 24647

—Enhorabona! Ja sé que heu guanyat 50.000 francs a la rifa.

—No és del tot exacte. D'antuï, no ha estat ahir, sinó fa un mes. Després, no es tracta de 50.000 francs, sinó de 5.000. I, finalment, no sóc jo qui els ha guanyat, sinó un amic meu.

(Mucha, Varsòvia)

Catalunya ha salvat a Aragó un tresor artístic

BARBÀRIE I CULTURA

Solament s'és veritablement gran per la grandesa moral, per la grandesa del cor, per la grandesa del caràcter. L'esperit més brillant, si no és fecundat pel sentiment, queda estèril i s'assembla al vent que ho asseca tot. Per als destins de la Humanitat

bandera negra, representació genuïna d'aquell flagell cabòtic i corrupte que és el feixisme, tracta de fer dels homes uns pobres éssers mecànics, sense ideals ni cultura, amb els quals poder satisfer llurs baixes concupiscències, l'altra, aplegant totes les senyeres de variats colors de la germandat treballadora, en una abraçada fra-

d'agressivitat i de lluita. Porten les ales tacades dels colors de la República: el roig proletari, el groc amable i sensitiu, color de nervis i de pensament, color de la ciència, el groc universitari, i el morat, color també de claudres d'Universitat, però color de la noblesa del poble en contrast amb els daurats i els blancs de la noblesa de casta i de les jerarquies feudals. Quan el cel és salpicat amb la lluita de dos ocells enemics, suggereix al pensament la pugna entre un raig de llum clara contra un de llum tèrbola; com si lluitessin una espurna de llibertat i una grapa de tirania.

ELS INTEL·LECTUALS I ELS ARTISTES SÓN AMB EL POBLE

Es perfectament lògic i natural, doncs, que els artistes, els poetes, els homes de ciència i els de lletres, que es daleixen per la claror, estiguin al nostre costat i que lluitin, completament identificats, per esvaïr les tenebres que volen expandir-se arreu de la nostra terra. Al costat de l'avui i del demà, substàncies positives, contra l'ahir i l'abans d'ahir, substàncies negatives. El pensament, que és fecund, té una força de projecció i es rebella quan hom vol retre'l a l'estatisme o se'l vol arrossegar cap el passat. Per això el pensament, la literatura, la poesia, la pintura, l'escultura, tot el que abarca l'art, estan al costat del poble, que està freturós d'albirar nous horitzons més clars i amplis que els que li han deixat veure fins ara.

S'han posat decidits al costat del poble, perquè aquest no equivoqui els camins de la justícia i perquè no vagi a la destrucció inútil, emportat per la ira justa que provoca la gran «massacre» històrica a què s'ha lluitat el feixisme, i li han dit, sincerament, que ells farien l'esforç que calgués per a esbotzar el cercle de prejudicis, l'atavisme de l'educació i de la conformació social, per tal de muntar damunt les runes aquella superestructura, noble i activa, sensible i creadora, de la qual ha estat mancat el poble, foragitat de les aules i de les escoles d'alta tècnica.

Els nostres artistes que, en esclatar el moviment, es trobaven en llocs on el feixisme arrapà les seves urpes, aprofiten la més petita possibilitat, els més coratjosos, per a desertar i passar-se a nosaltres. I així hem vist com, bona part d'ells, han superat la neurosi burgesa, la bohemia snob de l'artista deslligat de la vida social, integrant-se als batecs i a les inquietuds del poble antifeixista. I admirem com en els moments de perill i d'entusiasme, saben canviar llurs eines de treball per un fusell, per una metralladora.

La llum, la veritat i llurs òrgans de creació i d'expressió: els artistes, els intel·lectuals estan al nostre costat. La llum i la veritat no poden identificar-se més que amb nosaltres i elles han estat sempre el far lluminós que ha assenyalat els camins del triomf.

ARTISTES AL FRONT DE BATALLA

A tots els fronts de combat trobem artistes. Al d'Aragó, hem vist «Shum» neptejant el terrer aragonès de la plaga feixista, amb la legió de mosques de plom i coure del seu magnífic fusell-metralladora, en un atac formidable sobre l'heroica, la màrtir, la gegantina Tardienta. Hem vist Benigani, transfigurant, lluminós el seu esguard, dret en un parapet, desafiant la mort i les inclemències del temps, atenta i vibrant la seva silueta, amb el seu mocador vermell enlairat com la moral dels milicians, tot un exemple viu i gran; i hem vist com els seus companys reaccionaven a l'esperó de l'exemple i valentia d'un artista transformat en formidable soldat de trinxera.

Al front d'Aragó, altres artistes lluiten i moren...

Hem vist «Shum» i Benigani com, en els descansos de la lluita, salvaven del foc, de la pluja i de la ira cega dels pobles, tresors magnífics de les esglésies, ennegrides per la justícia del foc, per la justícia del poble.

Aquestes gestes donen dret a Catalunya a parlar a través de les pàgines de la història que estem vivint.

Un poble que, com deia Ilya Ehrenburg, ha trencat la cadena que teixia la mort, apoderant-se dels pobles sense disparar un tret; que ha dit a la mort «No passaràs» i ha aixecat els seus fills en un bosc de punys alçats, amenaçant la barbàrie i ha posat a cada puny la rotunda afirmació d'un fusell arrabassat al feixisme, és un poble que avança vencedor i gloriós pels camins que li mostra la història. És un poble digne de la seva vida, digne de sentir-se existent.

I ara, els artistes catalans que lluiten per la llibertat del poble aragonès als fronts de Tardienta, d'Osca, de Sástago i de Bujaraloz, volen fer el gran homenatge a aquest poble màrtir i trist que anem alliberant de l'esclavatge i la ignomínia. Els artistes catalans, els lluitadors artistes de tot Catalunya, s'afanyen contra la mateixa ignorància d'un poble retut a l'analfabetisme i al desconeixement de les grans veritats, a salvar-li el seu tresor artístic, l'herència dels segles, el dipòsit de les belles obres de les antigues generacions.

LA NOBLE TASCA

— Nosaltres procurem salvar el tresor artístic d'Osca i de Saragossa, superant tot el possible la destrucció de la guerra i de la revolució. Procurem salvar-lo i, després, acabada la guerra, el retornarem, restaurat i fetes les obres necessàries de conservació, al poble d'Aragó, com a homenatge, com a penyor de germanor i de solidaritat del poble català — ha dit l'escultor Apelles Fenosa, milicià de Catalunya, valent lluitador de la nostra causa, salvador, avui, d'un immens tresor artístic a la província d'Osca.

L'ajudaven a descarregar, camàlics improvisats i no gaire destres; el camió transportava els tresors. I ha anat contant la seva odissea:

— És una feina ingrata i que no és compresa pel poble. Un dia em maturan, confonent-me amb un lladre, amb un aprofitador del pillatge. Ingrata per culpa dels qui no comprenen. Ingrata per culpa dels de mala fe i dels ignorants i pels qui sabent el que val tot això, sense haver fet res per

a salvar-ho, quan ho veuen salvat, l'acusen de lladre i de vampir d'un poble.

— He rebut una carta—s'explica— d'un individu que ens acusa, tots els catalans, d'aprofitar-nos de les circumstàncies actuals per a espoliar un poble que no sap el que té. Ens tracta de fenicis, de pirates de l'art i no sé quantes coses més. Com el

seja en cotxe, fent el fatxenda, nosaltres estem salvant milions i milions i no tenim manera de trobar un turisme. Vaig trobar un retaulle formidable de deu metres d'alt, desmuntat i al pati del Comitè. El volien per a fer-ne llenya a l'hivern! Després de barallar-me amb tothom i de passar gairebé per feixista, vaig aconseguir posar tres pe-

Meravellós retaulle de Granerja, d'influència lleidatana. (S. XIV.)

un gran cor és més preciós que milers d'intel·ligències brillants, l'obra dels quals consisteix, generalment, a analitzar, mofar-se i negar. Per a la Humanitat, tota veritat i tota bellesa deriven dels homes superiors, en els quals apareix en equilibri la intel·ligència i el cor. Les intel·ligències

ternal, representa tota una Humanitat que vol guarir-se, per sempre més, de les llagues amb què uns règims d'oprobri i inhumans llatzeraren el seu cos indefens; que ansia desterrar unes forces regressives que són un fre a tota manifestació de l'esperit, a tota idea de cultura i de llibertat, i que

Un magnífic retaulle salvat a Granyén

d'aquesta carta n'hi ha molts. Però ells no han fet res per a ajudar-nos; res per a salvar res. Són els eterns crítics i incapaces, per covardia, d'emprendre aquesta tasca pel seu compte.

— A Granyén, s'hi arribà quan es reparien els trossos d'un retaulle magnífic, es-

ces dintre l'església. El Comitè em va prometre que posaria a soplug la resta, mentre jo anava a cercar mitjans de transport. Temia la pluja; vaig anar tot el de pressa possible, però vaig arribar-hi al moment precís que esclatava un xàfec i feia gairebé malbé el retaulle. Aleshores, el Comitè, al

Fragment d'una taula del s. XV. (Pallaruelo de Monegros.)

especulatives han pogut assenyalar o obrir nous camins a la ciència o al coneixement, però quan aqueixes mateixes intel·ligències no es recolzen sobre el fons de roca del caràcter, no assolirem a tenir sobre els destins de la Humanitat la influència profitosa que han tingut els caràcters que saberen, no solament ensenyar els homes, sinó principalment consolar-los.

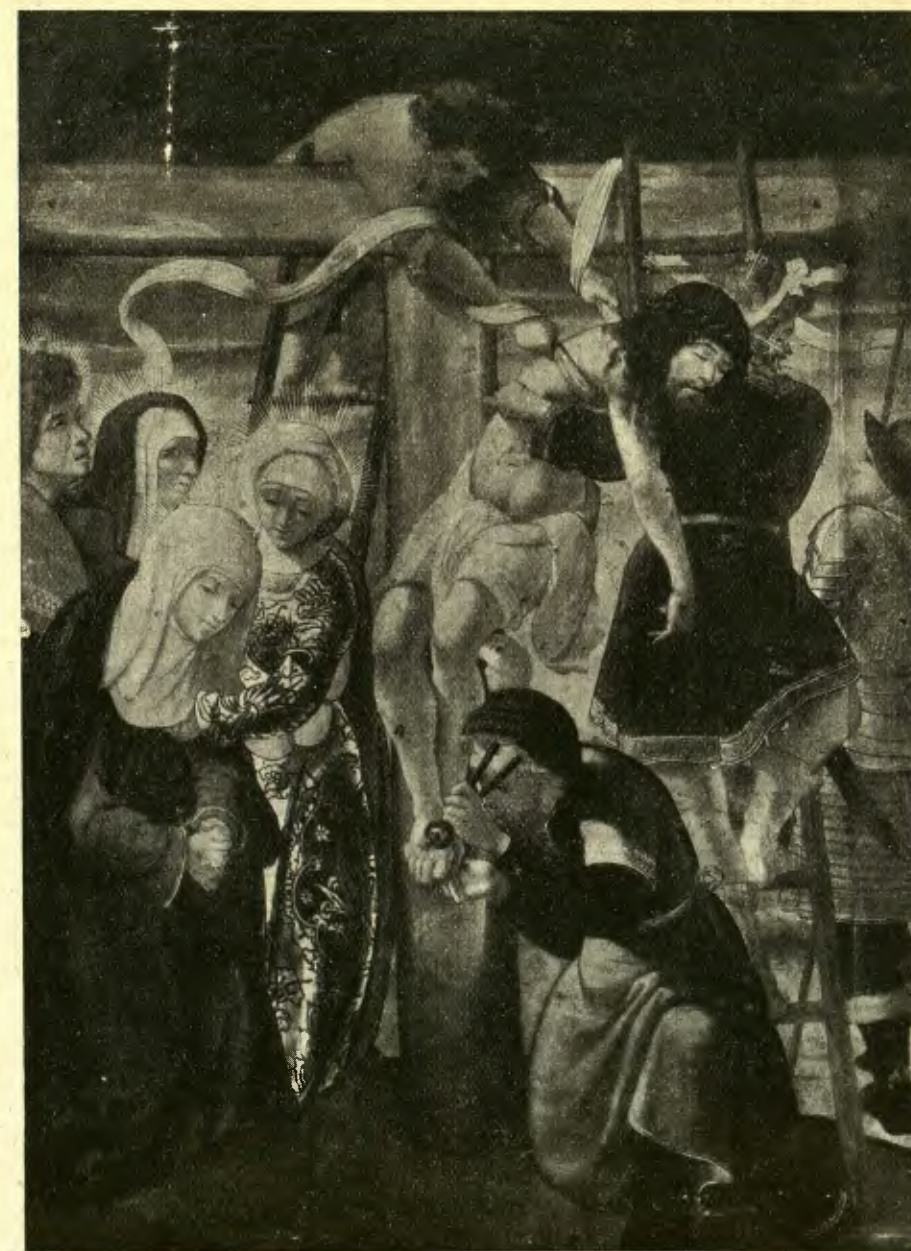
En la guerra a mort que estem sostenint contra lo cobra feixista, es troben enfrontades aquestes dues forces tan oposades: l'especulació indigna i freda d'uns menyspreables militars al servei de la més brutal reacció, i la grandiosa moral de tot un poble que no vol ésser ofegat, ni oprimir.

Mentre la primera, sota el signe de la

vol estroncar la continuïtat d'un mercantilisme indecent amb les idees, amb les consciències i amb la moral.

La nostra guerra simbolitza la lluita dels esparvers del feix contra els ocells, la vida dels quals no es nodreix, com ho fan aquells, en la barbàrie ni en la mort, sinó que, amants de la llibertat i de la llum, s'apleguen, conscients del seu major nombre, per donar la batalla a aquells provocadors, que representen un perill constant a la seva vida.

Els nostres ocells de la llibertat porten el cos, el tòrax vibràtil, pintat amb franges vermelles, color de la llibertat i de la vida, color de sang sense coàguls, color masele i alegre de joventut i d'optimisme,

Aquest retaulle fou també trobat a Granyén

plèndid, per a fer llenya. Tros a trosset l'hem recollit, aprofitant-ne fins la darrera estella. Però el més bo, el més valuós, ja està perdut.

— A La Naja, ja el vent se n'haurà emportat les cendres d'un importantíssim tresor, d'un extraordinari tresor conegut a tot el món. Hem salvat, només, dos retaules molt bons del començament del segle xv. Jo sé que la història m'ha d'agrair les angúnies i les males estones que vaig passar per salvar-los.

— A Tardienta, «Shum» salvà algunes coses i varen estar a punt d'afusellar-lo. No ho comprenien.

— A Pallaruelo de Monegros, hi vaig arribar un migdia amb el cotxe d'un sanitari. puix que mentre hi ha tanta gent que pas-

qual jo havia promès mestre i biblioteca, no em deixà agafar el retaulle mullat perquè deia que en volia una camioneta com a preu. «Però si això per a vosaltres no val res; ho deixeu mullar i fer malbé»—els vaig observar. «Para nosotros, no; pero vale para leña; se ve que para usted vale mucho. Páguelo, pues.» I com que jo no tenia una camioneta per a donar-los, allí va quedar el retaulle. Quina valor representava?... Era una joia i, sota la pluja i el sol, no en quedà res.

— Als voltants de Barbastro. Tres mesos de revolució. Cartes escrites protestant irats de les suposades espoliacions. Doncs bé; a l'església de Sant Francesc vaig trobar vuit

(Continua a la pàgina 7)